

Butlletí

de l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya

número 34 | març 2024

25^è
ANIVERSARI

ASSOCIACIÓ D'ANTICS DIPUTATS
AL PARLAMENT DE
CATALUNYA

Sumari

Pòrtic del Butlletí	3
Núria de Gispert i Català	
Visita a Aitona	5
Dolors Gordi i Julià	
Dinar debat amb Jordi Barbeta	7
Enric Cardús Llevat	
Dinar debat amb Antoni Bassas	9
Irene Rigau Oliver	
Dinar debat amb Jordi Camí i Morell	10
Alfred Pérez de Tudela Molina	
Poema	13
Alfred de Valls	
Dinar debat amb Anna Cabré	14
Dolors Gordi i Julià	
Dinat debat amb Antoni Castells	16
Alfred Pérez de Tudela Molina	
L'Associació celebra el vint-i-cinquè aniversari	20
Conferència de Rafael Ribó sobre els drets humans	25
Roc Fuentes i Navarro	
Viatge a Malta	29
Jaume Farguell i Sitges	
Malta: monuments megalítics	38
Rosa Martí i Conill	
Acte de lliurament del XIV Premi Conviure	40
Notícies de l'Associació	43

Edició: Associació d'Antics Diputats. **Fotografies:** Dolors Gordi (pàg. 29, 32, 33, 35, 36 i 37), Parlament de Catalunya [pàg. 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18 (Dep. Comunicació), pàg. 40, 41, 42 i 43 (Jordi Garcia Monte), pàg. 3, 4, 20, 25, 26, 27 i 28 (Francesc Xavier Subias Salvo)], Wikimedia Commons [Bengt Nyman (coberta), CC BY-SA 3.0; Diego Delso (pàg. 39), FritzPhotography (pàg. 39 vista aèria del temple de Ggantija, a l'illa de Gozo), Havel 93 (pàg. 6), VPDigital (Monument a la independència de Malta a Floriana pàg. 32), CC BY-SA 4.0]. **Assessorament lingüístic:** Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya. **Disseny, maquetació i distribució:** Departament d'Edicions del Parlament de Catalunya. Parc de la Ciutadella, s/n, 08003 Barcelona. Tel. 933 046 635. Fax 933 046 636. A/e: edicions@parlament.cat. **Impressió:** Foteletra, Barcelona. **Dipòsit legal:** B-27.537-2003. **ISSN:** 1887-7893.

Pòrtic del *Butlletí*

Benvolguts i benvolgudes,
Són moltes les notícies que tinc per a vosaltres en aquest inici de l'any 2024.

Primerament, desitjo que les festes de Nadal hagin estat per a tots uns moments de pau, harmonia familiar i solidaritat. Són moments de família, de recordar els que falten i de viure amb alegria amb els que hi són. Espero que hagi estat així.

En segon lloc, confio que l'any que ara encetem aporti la necessària pau al món i que les guerres s'acabin: Israel, Palestina i Ucraïna es troben al nostre pensament.

També desitjo que sigui un molt bon any per a Catalunya i que siguem capaços de trobar el nostre lloc al món.

I en tercer lloc, felicitem-nos pel vint-i-cinquè aniversari de la nostra associació, una fita important que des de la Junta de Govern vam voler celebrar amb una conferència, la que convoquem anualment, sobre el setanta-cinquè aniversari de la Declaració dels drets humans. El convidat, Rafel Ribó, advocat, polític i síndic de greuges de Catalunya –una persona que reuneix totes les qualitats, coneixement i experiència– va ser el conferenciant.

Són dues les aportacions que vull fer en aquest butlletí del 2024: què ha estat l'Associació i quin missatge ens dona la Declaració dels drets humans del 1948.

L'Associació d'Antics Diputats ha estat una eina molt positiva des que va néixer, fa vint-i-cinc anys, amb el president Barrera.

Ha estat una molt bona iniciativa per poder tenir un vincle, una mena de cordó d'agermanament amb el Parlament, i ajudar en tot allò que es pugui.

L'Associació ha pres bones iniciatives, entre les quals destaca el projecte del Premi Conviure, que ha traslladat els valors de la democràcia i el parlamentarisme a centenars d'escoles d'arreu de Catalunya. L'ànima del projecte va ser un membre de la Junta, en Vicenç Capdevila, antic diputat i exalcalde de l'Hospitalet, avui traspassat, el qual es mereix un reconeixement.

Els dinars debat, les sortides al territori –en què establím contacte amb alcaldes i regidors i amb antics diputats de les comarques visitades–, el viatge institucional anual, la relació amb altres entitats, les visites culturals, etc. És molta la feina que s'ha fet, i en nom de la Junta actual vull agrair a totes les juntes anteriors les iniciatives i el treball dut a terme.

Finalment, unes paraules sobre la Declaració universal dels drets humans.

Els drets humans continuen plenament vigents, però necessiten una empenya, una revisió i una posada al dia.

El que van aconseguir després de les grans guerres aquells homes i dones dels anys quaranta del segle xx és mereixedor d'un aplaudiment col·lectiu.

La Declaració, veritable carta magna de la humanitat, recull els drets que totes les persones del món tenen sense distinció de sexe, nacionalitat o classe social.

Cal destacar la contribució d'Eleanor Roosevelt, que va garantir que el text fos universal i que els drets de les dones estiguessin inclosos en una norma reivindicativa de les llibertats i la dignitat humana.

Vull acabar aquest pòrtic amb una referència al discurs que l'any 1941 va pronunciar el president Franklin D. Roosevelt i que va ser un dels antecedents més preuats de la declaració del 1948. Es tracta del Discurs de les quatre llibertats, dedicat a les llibertats de què haurien de gaudir totes les persones en qualsevol lloc del món:

- La llibertat d'expressió.
- La llibertat de culte o de religió.
- La llibertat de viure sense misèria.
- La llibertat de viure sense por.

Després de dues grans guerres mundials, el món estava ferit per matances, desplaçaments forçosos, genocidis i destrucció. Eleanor Roosevelt va arribar a afirmar que «no n'hi ha prou a creure en la pau, cal treballar per aconseguir-la».

Amb aquestes paraules, vigents encara, m'acomio de vosaltres i us desitjo un 2024 productiu en valors, democràcia i pau.

Una abraçada cordial.

NÚRIA DE GISPert I CATALÀ

Visita a Aitona

LA VISITA A AITONA per contemplar els arbres florits és una de les activitats que teníem previstes des de feia temps i que s'havia anant endarrerint per diversos motius, sobretot encertar la data perfecta per veure la comarca —i, concretament, la població d'Aitona— en plena floració. De triar el moment perfecte, se'n va encarregar l'alcaldeessa Rosa Pujol i, realment, ho va encertar.

Vam iniciar el viatge en autocar des del Parlament i, posteriorment, ens vam trobar amb Pere Parera, un dels organitzadors de la visita, i la seva esposa. Ja en el viatge el guia que ens acompanyava ens va donar dades molt interessants i que molts de nosaltres, sobretot els que som més de ciutat, desconexíem, la qual cosa ens va agradar molt. Per exemple, el fet que a Aitona es recullen 150 milions de quilos de fruita l'any, de la qual el 80% va a exportació, i que, per a dur a terme aquesta exportació, ha calgut crear cooperatives que agrupin les collites de diversos pagesos i finques de la comarca.

Van ser els àrabs els que van fer els bancals per al regatge per inundació, que ara es va canviant, progressivament, per regatge gota a gota. Aquest procés és car, però indispensable per a futur, ja que l'aprofitament de l'aigua és vital. De tota manera, atesa la situació actual de sequera, els pagesos estan molt preocupats, ja que si aquest any no es rega, l'any que ve tampoc no es recollirà. El riu Segre és el que aporta aigua a la zona. Neix a França, conflueix amb el Cinca i del Cinca va cap a l'Ebre.

Una altra curiositat és que al poblat de Genó, abandonat per un incendi, s'hi han trobat restes de ceràmica i beguda de cervesa. La cervesa es bevia a la zona abans que a Alemanya. De fet, era una beguda més espessa i amargant i s'hi afegia mel per endolcir-la.

Un cop arribats a Aitona, vam anar a l'Ajuntament, on ens va rebre l'alcaldeessa, Rosa Pujol, i part del consistori. Es va fer la rebuda a la sala de plens, amb unes paraules de l'alcaldeessa i de la presidenta de l'Associació d'Antics Diputats, Núria de Gispert. Seguidament, ens van oferir un petit esmorzar, que va ser molt ben rebut, ja que havíem sortit molt d'hora de Barcelona.

Tornats a l'autocar per recórrer diverses finques, es veia un espectacle fantàstic! Era realment un mar rosa, ja que hi havia poquet blanc. Els perers floreixen més tard coincidint amb la blancor dels ametllers. Fer el recorregut amb autocar va ser un encert perquè vam poder veure molt terreny que no hauríem pogut fer caminant.

Un cop arribats a una de les finques més grans de la comarca, on ens va acompanyar l'alcaldeessa i part de les persones del seu equip, vam poder escol-

tar les explicacions d'un dels pagesos que treballen directament a l'explotació i així conèixer el treball que es fa amb els arbres, els problemes amb els conills, la collita i la distribució de la fruita, i moltes més coses interessants, com ara que, un cop han florit els arbres, cal fer el que en diuen aclariments selectius perquè creixi la quantitat de fruits que es vol i, per tant, s'elimina entre un 20% i un 30% de les flors.

La recollida de la fruita es fa a mà, i això suposa molt personal en diferents moments de l'any, sobretot durant la recol·lecció.

Va ser molt interessant saber que a Aitona es fa un tipus de tractament per combatre les plagues a còpia de tenir herba al voltant dels arbres, de manera que hi hagi depredadors naturals. No s'utilitzen insecticides si no és absolutament necessari i se n'estalvia l'any un 90%.

Un cop visitat el camp, rebudes les explicacions i fetes les fotografies corresponents d'un paisatge fantàstic, vam anar al poble d'Aitona, on vam poder comprar productes de la terra, fets per productors locals, majorment de petites empreses nascudes al voltant de l'aprofitament de bons productes i del turisme creixent al territori.

També vam visitar la casa natal de Santa Teresa Jornet, que està molt ben conservada com a museu.

Com a resum final de la visita, voldria posar en valor el treball que al llarg d'aquests anys ha fet l'alcaldeessa amb el seu equip, majorment de dones, per transformar el poble –i jo diria la comarca–, amb una visió de futur i d'emprenedoria que no s'acaba. Ara tenen un nou projecte, «Apadrina un arbre», una forma d'arribar encara més a tothom, acostant el camp a la ciutat i donant valor al producte local que han sabut exportar al món.

Aquestes són les persones que fan gran el nostre país!

DOLORS GORDI I JULIÀ

Dinar debat amb Jordi Barbeta

L'actualitat política

El dia 13 de març de 2023 va tenir lloc en un dels locals del restaurant del Parlament el dinat debat organitzat per l'Associació d'Antics Diputats per a parlar sobre la situació política actual. El ponent va ser el conegut periodista Jordi Barbeta.

Barbeta va dividir la seva intervenció en tres parts, que corresponen als tres escenaris en els quals ens movem: l'europeu/internacional, l'espanyol i el català. En tots els escenaris, la situació, a parer seu, és d'incertesa.

Europa

Ja no és el que era. Malgrat el seu potencial, pateix el desplaçament del centre de gravetat del món cap a l'orient. Ha perdut poder, influència i capacitat de competir amb relació a les potències de l'est i de l'oest. L'única manera de recuperar el terreny perdut seria reforçar la Unió Europea perquè actuï amb una sola veu en la presa de decisions globals, cosa que dificulten els estats que en formen part perquè prioritzen els seus interessos particulars per sobre dels generals i no estan disposats a cedir la sobirania que han tingut fins ara.

Espanya

El ponent opina que el més greu és el descrèdit de les institucions. En primer lloc, la monarquia, continuant amb el poder judicial i la corrupció que afecta els principals partits; tot en un clima de polarització i crispació. Tot plegat porta gradualment a una regressió democràtica cap a l'autoritarisme, cap a un constitucionalisme agressiu contrari a l'esperit del pacte de 1978.

No podem saber quin serà el resultat de les eleccions, però l'única possibilitat que té Pedro Sánchez de continuar governant és amb la majoria parlamentària que té ara. Tampoc no ho té fàcil el Partit Popular: hauria de sumar amb VOX i les enquestes ho posen en dubte.

En cas de victòria sense majoria del Partit Popular, el ponent veu factible la renúncia de Pedro Sánchez com a líder socialista i un acord PP-PSOE amb un altre lideratge. Tot l'estament politicoinstitucional afavoriria l'operació, que serviria per a estabilitzar el règim, perquè ens allunyaria dels tradicionals enfrontaments entre les dues espanyes.

Catalunya

En opinió del ponent, ens enganyarien si no acceptem que el procés ha estat un fracàs, però una part important de la societat catalana continua sent independentista i els grups que van liderar el procés no s'atreveixen a defraudar-la en el terreny retòric. S'han perdut els consensos bàsics, tot esdevé conflictiu. Es troben a faltar lideratges que siguin acceptats per tots i que permetin reman en la mateixa direcció.

Tot i així, malgrat tots els obstacles, el país aguanta en el terreny econòmic. Probablement per això del mateix espai sobiranista i independentista sorgeixen algunes veus que consideren que de moment no tenim més remei que recuperar la capacitat d'interlocució amb l'Estat, com en temps de Jordi Pujol i Pasqual Maragall. En aquesta línia, el ponent, com a conclusió final, considera que el país aguanta, però políticament haurem d'esperar nous temps, nous lideratges i noves circumstàncies per a tornar a començar de nou. Tornem a estar com quan Cambó va dir: «Passarem els polítics aquí presents, passaran el partits aquí representats, cauran règims i en sorgiran d'altres de nous, però el fet viu de Catalunya subsistirà».

ENRIC CARDÚS LLEVAT

Dinar debat amb Antoni Bassas

Apunts sobre la situació política

El dinar va començar amb l'obertura i la presentació del convidat per part de la presidenta, Núria de Gispert, que en va repassar l'extensa trajectòria, tant personal com política. Va recordar que Antoni Bassas l'havia resumit sovint dient que el periodisme li havia permès fer les dues coses que més li agradaven: tractar la gent i tractar els temes quotidians.

Home partidari d'honorar les institucions, va insistir que no era una frase feta el fet d'afirmar que era un honor per a ell participar en aquest col·loqui al Parlament de Catalunya, a l'Associació d'Antics Diputats.

Conscient del públic a qui s'adreçava, va indicar que calia deixar en el punt just la nostàlgia, sense renunciar, però, a aspirar a una millora de la qualitat democràtica i personal del Parlament.

Va repassar els esdeveniments mundials que han sacsejat la societat, i també els fets que més han incidit en la realitat catalana en els darrers temps.

De la seva estada als Estats Units va fer diverses consideracions d'interès públic i sociològic, sobretot amb relació a l'estat del benestar, a la identitat política d'una societat tan diversa i a la dificultat de complir les promeses electorals amb què sovint es troben els presidents.

Al llarg de la seva intervenció, com és lògic, va tractar a bastament el tema del procés, els seus antecedents i les seves conseqüències. Aquesta qüestió va ocupar la part central de la seva exposició, de la qual voldria destacar dues afirmacions que fan pensar. La primera és que molts dels fets del darrer decenni s'expliquen, segons Bassas, per la deslleialtat que l'Estat ha tingut envers Catalunya; deslleialtat que sovint no és recordada i que es va manifestar, d'una banda, amb el menysteniment dels acords del Parlament que de manera majoritària s'havien assolit i, de l'altra, amb la gran ofensa que va representar modificar i retallar un estatut ja votat per la població. Per ell, aquesta qüestió explica el comportament de tot un poble de voler decidir el seu destí. La segona, amb relació a la situació actual, la va resumir de manera clara i colpidora: «Pitjor que la repressió ha estat la desunió».

Lògicament, als membres de l'Associació, ens va demanar que col·laboréssim en la mesura que poguéssim a fer possible la recuperació de la unió, i això representa un estímul, també, per al treball de l'Associació.

En definitiva, un debat interessant i ric que va cloure amb un col·loqui de temes variats i en el qual va donar una resposta, com sempre, assenyada i amigable.

IRENE RIGAU OLIVER

Dinar debat amb Jordi Camí i Morell

Malalties mentals. Alzheimer últimes investigacions

Trobada amb Jordi Camí i Morell al dinar col·loqui del passat 19 de juny, al Parlament, sobre demències en general i sobre l'Alzheimer en particular.

Jordi Camí i Morell, doctor en medicina i especialista en farmacologia clínica, ha estat impulsor i vicepresident de la Fundació Pascual Maragall per a la investigació sobre l'Alzheimer i alhora membre del Comitè de Bioètica. Actualment, és director general del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona. El seu currículum és extens i ric, però en aquesta presentació no ens hi estendrem.

La seva activitat científica s'ha centrat en el camp de les neurociències, activitat que complementa amb un aspecte no menor per la seva profunditat: la màgia, en la qual està molt interessat i de la qual ha escrit força. Per a qui hi pugui tenir interès, recomana el llibre *El cerebro ilusionista*.

Centrant-nos en les aportacions fetes en aquest col·loqui sobre demències, en què tots els presents estàvem especialment interessats pel propi coneixement, per l'edat i pel nostre entorn més pròxim, desgranarem una mica la seva exposició, amb el risc de poder-nos equivocar en alguns aspectes exposats en aquest resum.

El doctor Camí va explicar que les persones més preparades són les que han fet o fan més errors de predicció. Amb tot, sobre demències en general i l'Alzheimer en particular en majors de seixanta-cinc anys, va dir que hi ha optimisme «per als que vindran». Avui quan parlem de demències ho fem bàsicament de com es manifesten.

Tots tenim o hem tingut a prop nostre persones que veiem com s'apaguen de manera progressiva. És una discapacitat creixent que ja sabem que es manifesta durant cinc, deu o quinze anys abans que es faci palesa l'aparició de l'Alzheimer, i cal dir que és una situació indigna per a la persona i el seu entorn. Per als que pateixen aquesta malaltia, ara com ara, no hi ha cap remei; amb tot, som optimistes.

Sabem que la demència senil anuncia un final i que avui veiem i patim aquestes malalties perquè vivim molts més anys.

La humanitat està dissenyada per sobreviure a la fam i per garantir la reproducció i la pervivència de l'espècie. L'Alzheimer és una malaltia neurodegenerativa en què les proteïnes TAU i amiloides tallen la cognició i a les persones afectades se'ls fa estrany el món on viuen. Es manifesta en l'oblit del present, el deteriorament de la memòria immediata, tot i que es mantenen records d'abans, fins i tot de la infància, amb molta nitidesa, i records de música, de temps anteriors, que hi continuen actius.

Quan tot això passa, les famílies són el suport d'aquestes persones, tot i que en el món d'avui dia sovint no poden sufragar-ne la cura, ja que el cost extern per donar suport a una persona amb demència o amb Alzheimer pot representar una despesa anual de deu, vint, trenta mil euros, quantitat difícilment assumible per la major part de la població. Es tracta, doncs, d'una pandèmia estructural. És un panorama complicat per a l'entorn familiar i en l'aspecte econòmic es fa imprescindible una dotació econòmica adequada per part de les administracions. També és imprescindible dotar la investigació de finançament per a la millora del coneixement científic sobre aquestes malalties.

On som avui? La Fundació Pascual Maragall destina 20 milions d'euros a la recerca científica i a la prevenció, enfocades a reduir, al màxim, el nombre de persones que acaben desenvolupant la malaltia.

Podríem dir, com a símil, que el cervell humà, quan desenvolupa la malaltia, és com un edifici amb aluminosi, és a dir, quan es detecta la demència, ja és irreparable.

La demència, l'Alzheimer, com hem dit abans, comença cinc, deu, quinze anys abans de manifestar-se; treballa a l'ombra. Ens plantegem què passa en aquests anys anteriors a la malaltia com a tal. Considerem que si la poguéssim endarrerir cinc anys l'efecte seria espectacular. Cal considerar, doncs, quins aspectes de prevenció podríem o hauríem de tenir en compte. Hi ha dos estadis de prevenció: prevenció primària i prevenció secundària.

En la prevenció primària, cal tenir en compte les bones pràctiques, la dieta equilibrada (mediterrània), dormir ordenadament, fer exercici, caminar, no fumar, és a dir: sentit comú i evitar els riscos cardiovasculars.

En prevenció secundària, cal tenir present nous medicaments. El doctor Camí va aportar elements de coneixement científic com ara els betaminoides i la proteïna TAU, esquelet de les neurones. Abans, per obtenir informació sobre la malaltia, s'havia d'esperar a l'autòpsia; avui, en canvi, ja es treballa amb la neuroimatge i s'avança en l'obtenció d'informació amb una mostra de sang.

L'estadística mostra que en les persones de més de vuitanta-cinc anys hi ha un 40% de demència. També s'ha observat que és una malaltia que és més present en les dones. Potser perquè en general viuen més anys?

Ens cal un envelliment saludable. L'objectiu no ha de ser viure més anys, sinó tenir una vida plena i de qualitat. Amb tot, cal tenir present que en el risc de patir demències la genètica també hi té un paper. S'estan provant medicaments nous (esperançadors) amb persones sanes de l'entorn familiar del malalt.

Després de la intervenció del doctor Camí, es va obrir un diàleg ric i profitós amb tots els assistents, en què es van tractar aspectes personals, vivències familiars, interrogants, què hi pot fer la intel·ligència artificial, i la informació i l'exposició sobre la nova llei de la gent gran. També va recomanar de fer el document d'últimes voluntats.

Cal agrair la sinceritat amb què el doctor Camí va tractar i exposar el tema, la qual cosa va ajudar a fer unes bones reflexions.

ALFRED PÉREZ DE TUDELA MOLINA

Poema

Dia Mundial de l'Alzheimer

Quan això arribi,
 si arriba,
 no deixis de mirar-me,
 que a mi em guiarà
 la teva mirada.
 La teva carícia,
 les teves paraules,
 amoroses,
 mantindran el caliu
 que em farà sentir estimat.
 Gràcies et dono ara,
 que encara sé el que em dic.
 Una abraçada.

ALFRED DE VALLS

Setembre del 2020

Dinar debat amb Anna Cabré

L'evolució demogràfica a Catalunya

Anna Cabré, catedràtica de geografia humana a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), ha estat directora del Centre d'Estudis Demogràfics de la UAB des que es va crear, el 1984, fins al 2014. Actualment, n'és la directora honorària. Distingida amb la Medalla d'Or de la Generalitat i la Creu Sant Jordi, entre altres, és membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans.

Ha escrit obres importants com ara *La reproducció de les generacions catalanes 1856-1960* i *El sistema català de reproducció*.

Inicia la conferència definint-se radicalment jubilada com a demògrafa. Considera que ja ha passat la seva etapa professional, però és evident que aquest tema li continua preocupant i ens proposa d'analitzar-lo des d'una nova perspectiva.

Dels temes que tenen més impacte actualment en la nostra societat en tria tres: el gènere, l'emergència climàtica i la sostenibilitat, i l'habitatge, que són els que considera més importants.

Al voltant d'aquests grans blocs fa reflexions que afecten la demografia i els seus estudis. Assenyala que les qüestions del gènere tenen repercussió en l'evolució demogràfica. Les identitats i els comportaments actuals pel que fa al gènere, modificats respecte dels tradicionals, tenen impacte en la manera de recollir la informació i de preveure l'anàlisi de l'evolució i la perspectiva demogràfica.

Insisteix que han canviat molt les coses en els últims deu anys i que pensaments que abans eren vàlids ara ja no ho són. Amb tot, considera que s'ha de ser optimista i esperançat, perquè els comportaments que no són els que s'havien previst i s'esperaven canvien la realitat, però cal confiar en les persones.

Pel que fa a les identitats, ella hi posa l'accent perquè tradicionalment els seus estudis es feien entorn del que s'anomenava *el mercat matrimonial* (quants homes hi haurà per a quantes dones), l'aparellament possible i la criança que se'n derivaria. Evidentment, això abans quedava reflectit en el cens i se sabia qui era el cap de la llar, però avui dia, amb tots els canvis que hi ha per les diferents identitats i comportaments, aquesta manera d'analitzar i de radiografiar la societat ja no és vàlida. Per tant, el gènere també té un impacte en els estudis demogràfics.

Un segon bloc va ser l'impacte que té en la demografia un tema tan sovintejat com ara la sostenibilitat i el canvi climàtic (quanta població pot tenir el planeta, quanta població pot tenir Catalunya). Afirmar que aquí no hi sobra ningú, però ningú no hi fa falta, perquè considera que, veient la petjada ecològica que provoca la població, hi haurà menys població en un futur i que anem cap una etapa de decreixement. Per tant, ens hem de preparar mentalment per abordar una etapa de decreixement, perquè, si no, la sostenibilitat i els canvis que se'ns presenten entorn del clima ens faran ben difícil la vida.

Tot i això, explica que la mateixa espècie humana ja ho va regulant –per exemple, que la gent tingui menys fills–, i ho associa a aquesta necessitat d'involució demogràfica, de tenir un cert decreixement, perquè la quantitat de persones sí que afecta, evidentment, la sostenibilitat.

Un altre tema clau en la nostra societat, i que és motiu de notícia diària, és l'habitatge, qüestió que, si no s'afronta bé amb polítiques d'accessibilitat, també tindrà efectes en el nombre de fills de les parelles. També tindrà un impacte el fet que es tinguin els fills amb pares cada vegada més grans, cosa que en certa manera també té relació amb la sostenibilitat, ja que el potencial que hi ha s'infrutilitza perquè es comencen a tenir les criatures més grans i, per tant, s'evita la sobrepoblació.

Va ser una xerrada molt interessant, amb l'explicació d'experiències viscudes i amb un to directe i irònic que van fer molt amena l'exposició.

DOLORS GORDI I JULIÀ

Dinat debat amb Antoni Castells

Algunes reflexions sobre l'economia de Catalunya en el context europeu i mundial, amb Antoni Castells, exconseller d'Economia i Finances

Us he de ser sincer: després de repassar les notes escrites i la gravació de la xerrada del passat 23 de novembre, he copsat un nivell tan alt d'intensitat en tota la intervenció de l'exconseller Castells que se'm fa difícil de fer-ne un resum i alhora recollir-ne totes les aportacions. Ho intentaré en l'espai més breu possible i, si de cas, agafeu-me la voluntat en paga.

Antoni Castells és especialista en federalisme fiscal i ens va presentar algunes reflexions sobre la situació econòmica i les grans tendències en aquest àmbit i els canvis més importants en la geopolítica: la gran recessió, la covid i la guerra d'Ucraïna. També va desgranar algunes reflexions sobre l'economia a Catalunya en el context europeu i mundial.

Des del 1945 es pot parlar d'un cicle històric en què regnaven regles i institucions, un ordre multipolar amb institucions com les Nacions Unides, el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial que servien per regular, amb la previsible Guerra Freda, el primer gran vector que des del 1945 ens dona un terreny de joc. El segon gran vector comença a finals dels anys vuitanta, amb la caiguda del bloc soviètic i el començament de l'etapa neoliberal conservadora, i és presidit pel que s'anomena la Gran Moderació i un atur bastant controlat. Es pensa en una fórmula de creixement més equilibrat, sense inflació. És una

etapa presidida pel que es va conèixer com a Consens de Washington, un conjunt de normes –poques–, desregulació, privatitzacions i estabilització formulat per un economista anglès a principi dels anys noranta.

Després d'aquest llarg període d'estabilitat, en el sentit que hi havia unes regles de joc relativament conegudes, es presenta un futur mínimament previsible. Els darrers anys d'aquesta dècada, iniciada ja la gran recessió, hem assistit a canvis i transformacions molt importants i entrem en un període de transició. Podem dir que el canvi comença amb el final de la gran recessió. Després d'un període d'estabilitat, s'inicia un període de canvis presidit per tres tendències de fons molt importants que alteren la situació:

Primerament, la rivalitat creixent entre la Xina i els Estats Units.

En segon lloc, la qüestió de la globalització consagrada durant aquest període, en què va imposar-se el parer del pensament i el paradigma dels liberals conservadors.

En tercer lloc, les transformacions molt de fons del procés productiu impulsades pel creixement de sectors com el de la intel·ligència artificial, la digitalització, les energies netes o la biomedicina.

I encara podríem afegir, com a quarta tendència, un trencament de la tendència que hi havia hagut en aquests anys anteriors d'apropament de la situació dels països pobres a la mitjana de l'economia mundial (amb l'assoliment d'un 10,46%).

Què passa quan la potència hegemònica en l'àmbit econòmic i tecnològic deixa de ser-ho però continua amb l'hegemonia militar? Es pot produir la temptació d'actuar per recuperar l'hegemonia. Quan això succeeix la situació acostuma a acabar en una guerra, tal com asseguren els mateixos comandaments militars dels Estats Units. En el terreny econòmic això té una importància enorme i pot repercutir en el conjunt del món occidental. Els europeus no som la potencia hegemònica, però també ens veiem afectats.

A més, la Xina no es pot menystenir, ja que representa un producte interior brut molt important sobre el total del món:

1980: Unió Europea 25%, Estats Units 25%, Xina 2/3%

2023: Unió Europea 15%, Estats Units 15%, Xina 20%

En paritat de poder de compra, el fet que la Xina s'enemisti amb altres països té conseqüències en el comerç per la importància en les cadenes de producció: una part és a la Xina i si es trenca la cadena, la relació, no es pot produir el producte. És una qüestió que sobrevola constantment els problemes de l'economia mundial. Uns i altres, la Xina i els Estats Units, són conscients que aquesta situació és complicada i hi ha una rivalitat de fons.

Pel que fa a la globalització, fins fa poc era una qüestió intocable, però creava problemes (poc reconeguts) i hem passat a l'autonomia estratègica, que és el contrari de la globalització. Això ha passat amb el descontentament dels perjudicats per la globalització: treballadors que es queden sense feina i que donen impuls a Trump. A Anglaterra hi ha la reacció populista que ha propiciat el Brèxit, i aquesta reacció és contra la immigració, contra els treballadors estrangers.

La influència de la pandèmia i la guerra d'Ucraïna provoquen preocupació pel que fa a garantir el subministrament, i altres qüestions bàsiques, en el nostre context de dependència energètica.

Si comprem a l'exterior, en països amics (20'51%), abans ens hem de garantir la seguretat. Una nova política industrial vol dir impulsar la producció de sectors estratègics. Els Estats Units subvencionen empreses que produeixen en sectors bàsics: els semiconductors, per exemple. El problema que té la Unió Europea és la manca d'un govern federal; la Comissió té menys competència per protegir empreses competitives. Malauradament, els Estats Units i Europa, que se suposa que són amics, actuen cada un pel seu compte. Si no hi ha cooperació, la Unió Europea s'haurà d'espavilar; altrament, hi haurà empreses

europesos que marxaran als Estats Units per aprofitar els avantatges que allí els ofereixen. Tot plegat genera vulnerabilitat i preocupació, perquè pot tenir efectes negatius.

Hi ha minerals imprescindibles i molt importants com el níquel, el coure, el cobalt i les anomenades terres rares. La concentració d'aquests materials en pocs països crea una gran dependència, de la mateixa manera que en crea la seva manufactura.

Un altre factor són les transformacions dels sistemes productius, motor de la productivitat: les energies netes, la digitalització, la intel·ligència artificial o la biomedicina. Són qüestions que afecten l'ocupació. Com es compensa la manca de llocs de treball? Caldrien polítiques públiques en aquest sentit, per la importància que representa a nivell de socialització. Una altra cosa que cal plantejar-se és si podem avançar en energies renovables sense tenir en compte l'energia nuclear.

Després del lema «the government is the problem» (Reagan-Thatcher) –un paradigma que dura trenta anys– i després de la Gran Depressió, tothom es torna keynesià. S'ha de guanyar la batalla de les idees i és importantíssim que Europa funcioni de manera coordinada o no ens en sortirem.

Enfocant-nos en l'economia catalana, hem d'entendre que a Catalunya –en aquest context i tenint en compte dades bàsiques com el producte interior brut i l'atur– l'economia en el període 2001–2018 creix per sobre d'Espanya i de la Unió Europea; en el període de la covid creix menys, per la caiguda del turisme; l'any 2022, Espanya i Europa es recuperen i Catalunya no; l'any 2023, això canvia i en temes d'atur estem al 9,7%, mentre que Espanya està al 12,9% i la Unió Europea al 6,3%. De fet, després de l'experiència de la recessió del 2008, en aquest cas els governs reaccionen i consideren que s'ha d'actuar ràpid.

Cal apuntar breument que amb l'obertura exterior les exportacions representen pràcticament la meitat dels béns i serveis. En aquest sentit, les dades són comparables a les de les regions europees obertes a l'exterior i tenim un compte corrent sostingut. Per contra, ens trobem un biaix productiu i ocupacional massa enfocat cap als serveis de baixa productivitat, i aquest és el nostre taló d'Aquil·les. Fa cinquanta anys, Catalunya era una regió industrial equiparable a la Unió Europea; avui, en canvi, estem molts punts per sota i hi ha pendent un canvi en el model productiu català.

Cal tenir present, finalment, la importància del poder polític, ja que l'economia i la política sempre van l'una al costat de l'altra. Per fer canvis en el terreny de l'economia ens calen instruments polítics. És una constant del catalanisme polític: ja se'n parlava en temps de Duran i Bas i es reclamava més atenció a Catalunya per poder resoldre les mancances de la societat catalana («ens calen instruments polítics que no tenim»). Encara avui és un problema de fons important. Cal tenir en compte que l'Estat ha de fer el que li convé a Espanya, que també inclou Catalunya. En tot cas, no només el que li convé a Madrid.

ALFRED PÉREZ DE TUDELA MOLINA

L'Associació celebra el vint-i-cinquè aniversari

L'ASSOCIACIÓ D'ANTICS DIPUTAT AL PARLAMENT ha celebrat avui, 11 de desembre de 2023, amb un acte institucional que ha tingut lloc a l'auditori el vint-i-cinquè aniversari de la seva creació. La presidenta, Anna Erra, que ha obert l'acte, ha manifestat el «reconeixement» i «l'agraïment infinit» als exdiputats que en un moment determinat de la seva vida, ha explicat, van «donar el millor per a aquest país i la seva gent». En l'acte també hi han intervingut la presidenta de l'associació, l'expresidenta de la cambra Núria de Gispert, i l'exdiputat i exsindic de greuges Rafael Ribó, que ha pronunciat una conferència sobre el setanta-cinquè aniversari de la Declaració universal dels drets humans.

Han assistit a la commemoració les vicepresidentes primera i segona, Alba Vergés i Assumpta Escarp, els expresidents del Parlament Joan Rigol, Ernest Benach i Carme Forcadell, l'expresident de la Generalitat Jordi Pujol, una seixantena d'exdiputats i diputats actuals.

La presidenta ha expressat la seva emoció de veure l'auditori ple d'exdiputats, i ha posat en valor «l'impuls, la participació, el compromís i la convicció de persones» que, com ells, ha dit, van decidir «fer un pas endavant per estima a Catalunya i per vocació de servei públic». Així mateix, ha destacat els valors del parlamentarisme, ha afirmat que l'existència de l'associació és la mostra de la reivindicació de la «política en acció» i ha expressat el seu desig que les relacions entre antics diputats i diputats en actiu «sovintegin i siguin periòdiques», perquè «hi ha d'haver temps per es-

coltar la veu de l'experiència, i els consells que ens podeu donar ens faran fer una política molt millor».

De Gispert ha assegurat que avui és un «dia molt important per a l'associació», i, davant el «moment difícil que viuen els drets humans» i la «situació política actual», ha desitjat que «vinguin temps millors per a la política, però també per als drets socials, laborals i tots els que s'estableixen dins la declaració universal».

Ribó ha assegurat que «les llibertats i els drets són sempre l'horitzó», i en aquest sentit ha assenyalat les mancances de molts dels drets recollits en la declaració i ha fet una crida a «recuperar tant com es pugui el paper del Parlament per contribuir a consolidar una democràcia de drets socials i nacionals».

Al final de l'acte, els diputats de la primera legislatura, entre els quals l'expresident Pujol, i els exdiputats que han format part de les diferents juntes de l'associació des de la seva creació han rebut un obsequi commemoratiu del vint-i-cinquè aniversari de l'entitat.

El origen

L'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya es va reunir per primera vegada el 21 de novembre de 1997 i va ser impulsada per l'expresident de la cambra Heribert Barrera, que va ser elegit president de la primera junta directiva. Després han ocupat el càrrec Joaquim Xicoy, Joan Rigol i, des del 2016, Núria de Gispert, que acaba el mandat el 2025.

L'associació té entre els seus objectius promoure i consolidar els vincles d'amistat, solidaritat i germanor entre els antics diputats per damunt de consideracions partidistes, contribuir a mantenir el prestigi de la institució, potenciar les relacions entre antics diputats i parlamentaris en actiu i establir relacions amb altres associacions anàlogues.

L'assemblea general de l'associació es reuneix un cop l'any per aprovar, entre altres qüestions, el pressupost anual, que es nodreix de les quotes dels associats, i al llarg de l'any els membres fan diverses trobades i organitzen sortides culturals.

Així mateix, i des del 2006, l'associació lliura el Premi Conviure, que reconeix el millor treball fet pels centres d'educació primària i secundària en el marc del programa pedagògic «Fem una llei».

Conferències

2002	Salvador Cardús	«Educació avui»
2004	Carles Viver i Pi Sunyer	«Reforma de l'Estatut d'autonomia»
2008	Patricia Gabancho	«L'ús social del català avui»
2009	Xavier Mena, Jordi Reglà i Mercè Darnell	«Com la crisi actual afecta la macroeconomia i la microeconomia»
2010	Santiago Niño Becerra i Victòria Molins	«El crac del 2010. Estat de la qüestió»; «La crisi viscuda pels més febles»
2011	Àngel Castiñeira	«Valors tous en temps durs. Els valors dels catalans en l'enquesta europea de valors»
2013	Joan Majó Miquel Barceló	«Recuperar la indústria: què vol dir, i per a què» «La reindustrialització de Catalunya i la seva repercussió social»
2014	Josep Ramoneda i Francesc Torralba	«Valors en les incerteses de la societat d'avui»
2015	Borja de Riquer i Josep Fontana	«La persistència de la memòria: la recuperació de la història de Catalunya»
2016	Arquebisbe Joan Josep Omella	«El món polític i la religió»
2017	Victòria Camps	«Ètica i política en temps de canvi»
2018	Dolors Bramon	«La deriva de l'islam des del punt de vista religiós»
2019	Enric Juliana	«La política catalana vista des de Madrid»
2022	Genís Roca	«El món que ve. Societat digital i poder»
2023	Rafael Ribó	«75 anys de la Declaració universal dels drets humans»

Dinars debats

2017	Anna Cabré	«El futur de la família des de la perspectiva demogràfica»
	Joan Amorós	«El corredor mediterrani»
2018	Àngel Miret	«La crisi dels refugiats: un repte humà i polític»
	Josep Maria Basañez	«El Brèxit»
	Lluís Torner	«La importància del nostre país en el camp de la recerca»
2019	Anton Costas	«L'economia en temps d'incerteses polítiques»
	Bojan Brezigar	«La situació de Catalunya vista des d'Eslovènia»
2020	Josep Maria Soler	«La relació de Pau Casals amb Montserrat»
	Manel Esteller	«Epigenètica a la salut i la malaltia»
	Eloi Miralles	«El món casteller»
2023	Joan Caball	«El món rural»
	Jordi Domingo	«El Consolat de Mar, 750 anys d'història, present i futur»
	Jordi Barbeta	«L'actualitat política»
	Antoni Bassas	«Apunts sobre la situació política»
	Jordi Camí	«Malalties mentals. Alzheimer últimes investigacions»
	Anna Cabré	«L'evolució demogràfica a Catalunya»
	Antoni Castells	«Algunes reflexions sobre l'economia de Catalunya en el context europeu i mundial»

Visites al territori

- 1998 Poblet
- 1999 Lleida (Paeria i Institut d'Estudis Ilerdencs)
- 2000 Girona (Cambra de la Propietat Urbana)
- 2001 Vic (Consell Comarcal i Ajuntament)
- 2002 El Vendrell (Ajuntament i Auditori Pau Casals)
- 2003 Montserrat (comunitat benedictina i museu)
- 2004 Museu Nacional d'Art de Catalunya
Fòrum de Barcelona
- 2005 Ajuntament d'Alforja; Gratallops; Scala Dei
Exposició «25è aniversari del restabliment del Parlament de Catalunya»
- 2006 Teatre Nacional de Catalunya; Torre Agbar
Parc Natural del Montseny; Museu de Granollers; Museu Esquelles
Vilassar de Mar (Ajuntament, Museu de la Marina i Mercat de la Flor)
- 2007 Sagrada Família (obres)
- 2008 Monestir de Sant Benet; Fundació Alícia; Casa modernista de Ramon Casas
- 2009 Museu de Lleida Diocesà i Comarcal
Siurana de Priorat; Monument a Carrasclet
- 2010 Síndic de Greuges
Solsona (Catedral i Santuari El Miracle)
- 2011 Comarca de la Terra Alta (Monument a la Pau i celler modernista)
Basílica de la Sagrada Família
Saragossa i Monasterio de Piedra
Gandesa (Ajuntament i llocs emblemàtics de la Batalla de l'Ebre)
- 2012 La Pedrera
Sant Pere de Rodes
Visita de la Junta Directiva al Monestir de Montserrat
- 2013 Ajuntament de Tàrraga
Zoo de Barcelona
Visita de la Junta Directiva a Girona
Poblet (Monestir i Arxiu Montserrat Tarradellas)
- 2014 Visita de la Junta Directiva al Monestir de Montserrat
Born Centre Cultural
Comarca del Berguedà
Visita de la Junta Directiva a l'Ajuntament de Girona
- 2015 Recinte Modernista de Sant Pau
Port de Barcelona
Reus (ciutat i Institut Pere Mata)
Comarca de l'Alt Penedès
- 2016 Terres de l'Ebre
Institut Guttmann
- 2017 Museu Nacional d'Art de Catalunya
Comarca del Ripollès
- 2018 Comarca de la Garrotxa
- 2019 Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa
Comarca d'Osona
- 2020 Visita de la Junta Directiva al Monestir de Montserrat
Palau de la Música

Visites al territori

- 2021 Gran Teatre del Liceu
Comarca de la Conca de Barberà
- 2022 Museu Miró
Museu Picasso
Pla de Santa Maria
Comarca de la Segarra
Museu Nacional d'Art de Catalunya (exposició sobre Gaudí)
- 2023 Aitona

Viatges institucionals

2003	Perpinyà	2014	Toscana
2006	Alguer	2015	Baviera
2008	Lausana i Estrasburg	2016	Brusselles i Flandes
2009	Escòcia	2017	Còrsega
2010	Sicília	2019	Eslovènia
2011	Rin del Nord-Westfàlia	2021	Normandia i Bretanya
2012	Repúbliques bàltiques	2022	Catalunya Nord
2013	Berlín	2023	Malta

Trobades amb associacions d'exdiputats

Novembre de 2001	Corts d'Aragó	«Nova llei electoral»
Octubre de 2002	Corts d'Aragó	«Parlament i comunicació»
Març de 2004	Corts d'Aragó	«Els pirineus: turisme i comunicacions»
Novembre de 2004	Consell General d'Andorra	Trobada a Andorra amb exsíndics i ex-consellers generals
Setembre de 2005	Corts d'Aragó	«Euroregió Pirineus Mediterrània»
Octubre de 2006	Corts d'Aragó	«Política migratòria a Europa, Espanya i altres països»
Juny 2007	Corts d'Aragó	«Presència de la Corona d'Aragó a la regió que coneixem com a Califòrnia; impacte de la colonització»
Setembre de 2008	Corts d'Aragó	Visita a l'Expo de Saragossa
Setembre de 2009	Corts d'Aragó	«El paper del Senat»
Octubre de 2011	Corts d'Aragó	«La crisi dels partits polítics en la nostra democràcia»

Audiències de la Junta Directiva

- 2010 Audiència amb la presidenta del Parlament, Núria de Gispert
- 2016 Audiència amb la presidenta del Parlament, Carme Forcadell
- 2023 Audiència amb la presidenta del Parlament, Anna Erra

Conferència de Rafael Ribó sobre els drets humans

PER CELEBRAR ELS VINT-I-CINC ANYS de l'Associació d'Antics Diputats i commemorar el setanta-cinquè aniversari de la Declaració universal dels drets humans de les Nacions Unides, del 10 de desembre de 1948, Rafael Ribó, que fou dirigent màxim del PSUC i d'Iniciativa per Catalunya - Verds, diputat, professor universitari, síndic de greuges de Catalunya durant més de divuit anys i *chairman* dels defensors europeus dels drets humans, va pronunciar una conferència sobre l'estat actual d'aquests drets.

La xerrada va començar amb un recordatori del pas del conferenciant pel Parlament de Catalunya, amb què va lloar, sobretot, la capacitat de diàleg i d'acord que caracteritzava el nostre Parlament. Va fer també una vibrant referència a la lluita antifranquista, a l'Assemblea de Catalunya i a la seva extraordinària capacitat de consens, i també una dedicatòria molt especial a l'activista iraniana empresonada Narges Mohammadi, guardonada amb el Premi Nobel de la Pau. Tot seguit va passar als tres apartats en què havia dividit la seva intervenció.

Sobre els drets humans, va dir, hi ha hagut multitud de declaracions, tractats i protocols, acordats i publicats per diferents organismes públics. Tot amb tot, la seva intervenció es va centrar, lògicament, en la declaració de les Nacions Unides. Va apuntar la conveniència de repassar els protocols específics de desenvolupament, una manera d'advertir de seguida que els drets polítics fonamentals han estat molt més reforçats que els drets culturals i socials.

Hi ha dues crítiques principals que es fan a la Declaració. En primer lloc, es diu, possibilita l'erosió de la sobirania dels estats, però la realitat és exactament la contrària. El tancament del estats en les seves sobirania comporta, molt sovint, que no permetin la intervenció d'organismes internacionals en les violacions internes de drets humans: es tracta d'afers interns en què no hi ha d'entrar ningú. Es fa una segona crítica a la Declaració: que no té prou en compte la diversitat cultural, religiosa i ètnica. Ribó creu que és una crítica inacceptable, ja que duu a la paràlisi i a la inaplicació dels drets.

Es fa encara una tercera crítica, força justificada. Hi ha garanties per al compliment dels drets? Calen resolucions en aquest sentit? Naturalment, que calen, i n'hi ha algunes, provinents de les Nacions Unides, el Consell d'Europa i diferents tribunals, però, malauradament, són insuficients i molt poc efectives, ja que moltes de les resolucions d'aquests organismes s'incomplixen de manera sistemàtica. Els drets estan més enllà de les lleis. Els drets es conquereixen, i és aleshores que es canvien les lleis per fer-los efectius.

Cal valorar els avenços en l'efectivitat dels drets humans, però també els incompliments, les violacions i els retrocessos. Només cal mirar al nostre entorn per veure violacions i incompliments molt freqüents. Certament, les diferències entre països són abismals, però fins i tot als més democràtics es produeixen incompliments. On són, en molts països, el dret a la vida i el dret a la pau? I els drets socials, culturals i econòmics? No parlem del dret a la terra, al planeta, i també a l'aigua. I l'emigració? On queden tots aquests drets? El que en Ribó anomena biaix nord-sud és ben evident en tots els àmbits, però molt especialment pel que fa als drets a la vida, a la salut, a l'alimentació i a l'ensenyament.

I a Catalunya? El conferenciant va parlar de la salut universal, un gran dret que es troba en perill d'erosió. Amb relació a l'educació tenim un sistema prou avançat, però amb una gran segregació i grans diferències: hi ha quasi dos cursos de diferència entre escoles públiques i concertades. El problema real de l'educació a Catalunya és la manca d'igualtat d'oportunitats. El serveis socials

a casa nostra són molt dispersos, amb molta vulnerabilitat i inversió escassa. I pel que fa a la natura? De debò respectem els drets del planeta i la natura al nostre país? I l'aigua? Després de fer-se aquestes preguntes, el conferenciant va passar a una darrera reflexió.

Amb unes macropinzellades va exemplificar aquests drets fonamentals al nostre entorn. Va començar parlant del dret a esclarir les informacions dels arxius dels consells de guerra, i també sobre les fosses comunes. Què en sabem, dels camps de concentració? I del maquis? Cal memòria històrica i drets. El relator de les Nacions Unides sobre memòria històrica va acabar el seu informe dient: «El sistema polític d'aquí, i em refereixo a tot l'Estat espanyol, no ha investigat, no ha explicat i no ha pres les garanties perquè no es repeteixi.»

Explica en Ribó que els drets humans estan molt ben definits a la Constitució i a l'Estatut. Però per damunt de la Constitució i de l'Estatut hi ha els textos internacionals que Espanya ha signat i ha adoptat, i que, per tant, ha d'aplicar. Ho estableix la mateixa Constitució. Tanmateix, el 2015, en un informe molt aprofundit, el síndic i notables col·laboradors ja van advertir del que anomenaven en el títol la «Regressió de drets i llibertats al Regne d'Espanya». Parlaven de la Llei de seguretat nacional, coneguda com a Llei mordassa, que té com a concepció de fons que una persona és culpable mentre no es demostrï el contrari, mentre que en un sistema judicial de llibertats una persona és innocent mentre no es demostrï el contrari. En l'informe, els autors també fan referència a la falta de renovació judicial, a la partidització de la justícia i a la judicialització de la política.

A Espanya es van anar a buscar figures delictives de l'època del franquisme, com la rebel·lió. En la inauguració de l'any judicial del 2017 es va arribar a afirmar que «*el estado de derecho se basa en la unidad de la patria*». Hi ha incompliments flagrants de la Constitució: nacionalitats i regions? Tots som iguals? I no oblidem que també es diu que les altres llengües espanyoles seran

objecte d'especial respecte i protecció, i que les televisions, que seran de concessió pública, han de respectar el pluralisme lingüístic d'Espanya. Tanmateix, no podem oblidar que també hi ha llacunes a la Constitució, com és el dret a l'ús de la llengua pròpia.

El Parlament de Catalunya va aprovar lleis que depassaven el marc constitucional i estatutari. Eren nul·les, però calia donar-hi respostes polítiques, no judicials. La sentència del procés va condemnar a penes de nou a tretze anys de presó persones que exercien drets. I no parlem de proporcionalitat, de jutge predeterminat, etc. El conferenciant va recordar que l'any 2019, quan presentava a la cambra l'informe en què demanava l'amnistia, se'l va titllar de tot. L'amnistia és molt important i és del tot improcedent la reacció ultracorporativa que hi ha tingut, en contra, el gremi judicial –el nucli dur dels jutges, evidentment. També va criticar durament la qualificació del Tsunami Democràtic com un acte de terrorisme.

El conferenciant va acabar amb una crida a recuperar el paper del Parlament. Hem de contribuir a consolidar una democràcia sempre mancada pel que fa al contingut dels drets socials i nacionals. Cal mantenir cada dia el far dels drets. Va acabar amb una citació del gran poeta menorquí Joan Francesc López Casanovas, que va escriure: «Fem el pas del jo a nosaltres per travessar el pont que du de la solitud a la solidaritat.»

La conferència va ser clara, exhaustiva i didàctica –en definitiva, brillant–, i va fer del tot evident la necessitat de treballar cada dia pel reconeixement i, sobretot, l'aplicació universal dels drets humans.

ROC FUENTES I NAVARRO

Viatge a Malta

DE L' 11 AL 15 DE MAIG DEL 2023, l'habitual viatge de destinació europea organitzat per l'Associació d'Antics Diputats ha consistit en una aprofitada i, com sempre, il·lustrativa visita a Malta, un dels estats més petits de la Unió Europea, de la qual és membre des de l'any 2004. Amb una superfície de sols 316 quilòmetres quadrats i una població de 518.600 habitants, és un país constituït per un arxipèlag al mig de la Mediterrània, amb l'illa predominant d'identific nom, una de menor superfície, Gozo, i una tercera, Comino, molt menys remarcable.

Malgrat la petitesa i l'isolament territorial, cal constatar que Malta gaudeix del privilegi històric d'haver constituït un pol d'atracció on gradualment s'anaren establint i ensenyorint pluralitat de civilitzacions, i totes hi deixaren la pròpia petjada cultural (fenicis, romans, àrabs, normands, catalans, castellans, italians, francesos i britànics), circumstància que requereix, al meu entendre, un preludi històric que estimo indispensable.

El fet realment destacable és que, per sota d'aquesta incessant superposició de noves cultures, un innegable sentiment de permanència es consolidà a Malta amb molta més fermesa que a la resta dels països europeus. Em refereixo a l'esperit cristià, que avui encara ens permet veure, plenes de gent, les incomptables i lluminoses esglésies.

Aquesta accentuada herència cristiana té dos moments històrics decisius. El primer, l'any 60 dC, amb l'arribada i la determinant predicació de sant Pau. I l'altre, l'any 1530, amb la cessió de l'arxipèlag per part de l'emperador Carles V a l'Orde religiosa i militar de l'Hospital de Sant Joan, després d'haver estat expulsada pels turcs de Terra Santa durant les croades. Aquesta cessió comportà per a l'orde, a banda de l'exercici de les inherents missions hospitalàries i defensives, el deure de lliurar anualment a Carles V un falcó maltès de caça, degudament entrenat. Des d'aquell moment una nova denominació, *Cavallers de l'Orde de Malta*, s'afegí a la tradicional.

La presència dels cavallers a Malta es mantingué quasi tres segles, fins a la conquesta de Napoleó l'any 1798. Aquesta llarga permanència permeté a l'orde consolidar secularment la solidesa de l'espiritualitat cristiana.

El trajecte s'inicià per Floriana, com a principi de l'entrada a la ciutat península de La Valletta, capital del país, tota envoltada de muralles. El que primer se'ns apareix a Floriana és el monument a la Independència, de 1964, així com memorials de la Segona Guerra Mundial i l'espectacular Font del Tritó. Per una de les portes de la poderosa muralla que l'envolta, entrem a la ciutat de La Valletta, de set mil habitants. Fundada l'any 1566, fou obra de l'arquitecte Francesco Laparelli, dissenyador de les fortificacions i el traçat viari, i fou conclosa per Girolamo Cassar, també arquitecte de la catedral, els albergs i el Palau del Gran Mestre.

El carrer de la República, principal via de la ciutat, s'obre davant nostre amb els més eminents dels seus edificis públics, com el nou Parlament, obra de Renzo Piano; el Teatre de l'Òpera, destruït pels bombardejos i refet pel mateix arquitecte com a teatre exterior, i més enllà, l'Alberg de Castella, ara ofici-

na del primer ministre. Seguidament, passem pels jardins Upper Barrakka, amb l'espectacular panorama del Gran Port i la tradicional salva de canó de les dotze del migdia.

Havent dinat en un restaurant de La Valletta, arribem davant la façana de la famosa Catedral de Sant Joan. La primera i gran sorpresa del viatge es produï en el moment d'entrar al temple. Sols haver deixat les austeres línies arquitectòniques de la façana, ens trobem de cop immersos en l'enlluernadora opulència barroca de l'interior. Construïda el 1578 com a església conventual per a l'Orde de Sant Joan, la nau central es mostra pletòricament enriquida d'art per l'impuls dels diversos grans mestres de l'orde, entre els quals hi ha els catalans germans Cotoner. Cal qualificar d'impressionant l'obra artística de la volta, amb pintures al fresc de l'artista Mattia Preti, constituïda per divuit episodis de la vida de sant Joan Baptista.

I, per si això no fos suficient, tan captivadora resulta, a l'altar major, la grandiosa escultura en marbre blanc del bateig de Jesús per sant Joan Baptista com el plaer d'endinsar-nos en cadascuna de les vuit capelles laterals. Ja a l'oratori, una experiència artística de grata memòria la constitueix la contemplació de pintures tan universals com *Sant Jeroni* i *La decapitació de sant Joan Baptista*, dues de les obres mestres de Caravaggio. Aquesta darrera obra, amb l'escenari interior d'una presó, resulta que és l'única on consta la signatura de l'artista, que, per cert, apareix a la sang que brolla del coll del màrtir.

Resulta molt curiós contemplar el terra de la nau, on apareixen quatre-centes lloses funeràries de marbre de colors molt variats. De totes no podem menystenir-ne una que ens cridà molt l'atenció. Es tracta de la de fra Nicolau Abri-Descatllar, del 1794, en el text de la qual ell mateix es defineix en català com a «pecador miserable». I, finalment, cal el descens a la cripta on, sepultats, reposen grans mestres de l'orde, entre els quals hi ha el fundador de La Valletta, Jean Parisot de la Valette.

I, seguint passejant, de sobte se'ns apareix una de les magnes obres d'aquesta via, el Palau del Gran Mestre, antic parlament i avui palau del president de la República, del qual ens impressionà l'original galeria balconada, pintada de color verd, que majestàticament enllaça dues façanes de l'edifici.

No podíem cloure la visita d'aquest primer dia d'estada sense gaudir en el record de la Casa de Catalunya, edifici avui destinat al Ministeri d'Economia, davant la qual poguérem fer emotives fotos de tot el grup. La simple estada al lloc ens porta avui a parlar mínimament de la presència catalana a Malta.

La programació del dia següent, 12 de maig, ens dugué de bon matí i amb ferri a l'illa de Gozo, on arribàrem en un jorn clar i resplendent. El contrast paisatgístic entre una illa i l'altra ja es mostra de bon principi sorprenentment diferenciat, entre la plètor de nuclis urbans a Malta i l'accentuat panorama bucòlic de Gozo, que és un clar vestigi de la petjada que hi deixà, al llarg de més d'un mil·lenni, la copiosa presència de pagesia musulmana. Les parets de pedra de les velles terrasses de cultiu encara ofereixen al paisatge l'aspecte quasi inalterable de tradició agrària, amb dispersos poblets majorment allunyats de la costa, abans sovint piratejada.

La visita inexcusable de Gozo és Ggantija, amb els seus dos universals temples megalítics, denominats també *patís* i declarats Patrimoni de la Humanitat

per la UNESCO. Al lloc, també popularment conegut com la majestuosa Torre dels Gegants, s'hi troben determinades analogies amb el ja posterior monument megalític de Stonehenge, a la Gran Bretanya.

El més gran i més antic dels dos temples de Ggantija és el meridional, aixecat l'any 3.600 aC, que consta de cinc grans espais semicirculars, conformatos i coneguts també com a autèntics absis de temple prehistòric. Per altra banda, i d'un temps lleugerament posterior, aproximadament 3.200 anys aC, contemplarem també el temple septentrional, centrat en un pati de 23 metres d'amplitud, que separa un absis de l'altre amb les pètries parets de 8 metres d'alçada.

La construcció d'aquests monuments amb pedres gegants i megalítics ha fet possible que avui, com a autèntica joia de la humanitat, hagin pogut romandre quasi intactes, al llarg de 5.000 anys, davant els fenòmens naturals i els pillatges que han hagut de patir tants i tants monuments d'altres característiques. Naturalment no podem deixar de contemplar l'element més agosarat i poderós del recinte, que és la inexpugnable i pètria muralla.

I, per concloure la visita, és indispensable i complementari el recorregut pel Centre d'Interpretació, un museu arqueològic molt ben proveït i documentat, on aprofundir en la mostra de vestigis i adonar-se del treball d'investigació dut a terme durant anys pels eminents capdavaners del seu minuciós estudi, entre els quals seria injust menystenir la figura del pare Manwel Magri S. J.

I, a continuació, la mítica Cova de Calipso, on l'imaginari popular veié reflectida durant segles la imatge del reducte on Ulisses romangué retint per la nimfa durant set anys, quan tornava de Troia per reunir-se amb la seva esposa Penèlope, tal com ens ho feu viure literàriament el gran poeta Homer a l'*Odissea*.

En la posterior visita de la ciutat de Victòria, actualment denominada *Rabat*, capital de l'illa, tinguérem ocasió de valorar molt singularment el ric contrast que han adquirit els balcons de moltes cases malteses, antigament només de pedra globigerina i a les quals els britànics afegiren l'elegant i multicolor decoració dels balcons de fusta.

La planificació d'aquella tarda de visita no podia ser més oportuna, puix que, a continuació, s'esdevingué la contemplació de la meravella paisatgística que és el cap de Dwejra, a la costa occidental de l'illa. Allí gaudírem, en primer lloc, del denominat *mar interior*, impressionant llacuna d'aigua salada, amb pocs metres de profunditat, connectada al mar per un túnel modelat per la sàvia naturalesa.

Davant nostre apareixen els penya-segats i la impressionant Fungus Rock o Roca dels Bolets, on un comandant de l'orde descobrí una planta que, segons ell, tenia grans propietats medicinals. L'accés a la roca fou prohibit fins al segle passat per preservar cautelosament aquesta planta curativa.

No podem deixar d'esmentar el magnífic dinar que ens oferiren a l'hotel Ta'Cenc, al poble de Sannat, al sud de l'illa. A continuació, calgué precipitar l'embarcament, puix que una part del grup havia decidit anar a un concert a l'Oratori, del qual ens donaren una complaent referència. I així finalitzà la segona jornada del viatge, amb un profund i sintètic coneixement de l'illa de Gozo.

Segons la programació, el matí del tercer dia d'estada, dissabte dia 13, tenia diversos objectius, tots molt interessants, per no dir sorprenents. Amb un reguitzell de típiques imatges com les que ofereix l'acollidor marc del poble mariner de Marsaxlokk, amb la policroma varietat de barquetes tradicionals denominades *luzzus*, amb l'ull d'Osiris a la proa, d'origen fenici, i símbol protector dels pescadors.

La costa oest de l'illa és una autèntica meravella paisatgística, començant per la Cova Blava o Blue Grotto. El blau intens de l'aigua contrasta amb la blanca escuma que deixa a la roca.

Llavors trobem Hagar Qim, un temple prehistòric del 2.700 aC fet amb pedra globigerina, típica de totes les construccions de l'illa. Les pedres són grandioses, algunes de les quals fan 20 tones. Després continuem pels penya-segats de Dingly, de 5 quilòmetres de longitud i 250 metres sobre el nivell del mar.

Davant nostre se'ns apareix la sorprenent singularitat del municipi de Mosta, avui amb divuit mil habitants. El curiós del cas és que, reculant a l'any 1830, l'església de la ciutat maltesa es quedava ja desbordada davant el creixent nombre de feligresos. La situació impulsà Mosta a aixecar-ne una altra de més gran. I heus aquí que aquesta fou la impressionant catedral neoclàssica de forma circular, amb una cúpula de 37 metres, la tercera més grandiosa d'Europa, seguint el model del Panteó de Roma. A l'entorn de la gran cúpula hi ha vuit capelles amb la configuració d'absis. En fi, una autèntica meravella de catedral.

Una curiositat molt pregonada de la catedral de Mosta s'esdevingué el 1942, durant la segona Guerra Mundial, quan els nazis, bombardejant la ciutat, llançaren una bomba de 200 quilos al temple ple de gent quan s'oficiava la missa.

La bomba no arribà a explotar, tothom se salvà i sols obrí un considerable forat a la cúpula. No és estrany que el cristianisme maltès considerés el fet com un autèntic miracle, a banda que hom pot contemplar una rèplica d'aquesta pietosa bomba en una sala del temple.

Diumenge, dia 14, anem a Naxxar, on figura com a indispensable la visita al Palau Parisio, dissenyat originàriament el 1733 per António Manoel de Vilhena, gran mestre portuguès dels Cavallers de Sant Joan, i que, posteriorment, al segle XIX, passà a mans d'aristòcrates maltesos. Cal destacar-ne particularment la pintura, amb tots els colonitzadors de Malta i, en especial, l'emperador Carles V, que dona Malta als cavallers. I, per concloure, fem un recorregut per les seves luxoses sales públiques i, posteriorment, pels jardins d'estil italià, i encara romànticament emmurallats, amb la gran i exòtica brancada d'una araucària.

Rabat fou un suburbi de Mdina, amb les esglésies de Sant Francesc i Sant Pau i les catacumbes. Quan l'any 60 dC sant Pau era conduït a Roma per jutjar-lo, el vaixell naufragà i estigué tres mesos a l'illa. Anava acompanyat pel seu deixeble i evangelista sant Lluç.

Visitem Mdina, anomenada *Melita* pels romans, pel color de la pedra talment com la mel. És un municipi d'interessants singularitats històriques i geogràfiques que té la consideració de ciutat més aristocràtica de l'illa, coneguda també amb el nom de *Ciutat del Silenci*. Àdhuc antigament havia estat la capital de Malta, tot i que avui té una minvada població de poc més de sis-cents habitants. Ningú, però, pot negar-li a Mdina la condició de localitat extraordinàriament pintoresca, ubicada al centre de l'illa, al cim d'una muntanya de més de 200 metres d'alçada i en un punt on gaudir d'una de les millors panoràmiques del país.

I, a banda d'aquesta privilegiada situació estratègica, la concurrència de vestigis històrics a Mdina la fa especialment admirable, amb abundància de palaus i cases nobles i la fermesa de les antigues fortificacions que encerclen la població, construïdes durant el segle IX. Sense menystenir la Catedral de Sant Pau, iniciada el segle XI i reconstruïda després del gran terratrèmol del 1693, en la qual cal destacar-ne especialment el valuós retaule, amb un llenç que mostra la conversió de sant Pau, el famós fresc que il·lustra el naufragi de sant Pau i més de cinc valuosos tapissos pintats per Mattia Preti (1613-1699), que sortosament se salvaren del terratrèmol. Sense oblidar la seva definitiva i espectacular reconstrucció, amb profusió de pintures als murs i la volta, obra del gran arquitecte maltès Lorenzo Gafa.

Som ara ja a dilluns 15, dia del retorn. Al matí fem un volt amb vaixell pel port des d'on veiem de lluny la Casa de Catalunya, vaixells de guerra, les fortificacions de Floriana, de l'esmentat Laparelli (arquitecte dissenyador de La Valletta) i els forts de Sant Elm i de Sant Angelo.

Havent ja desembarcat, ens resta sols el darrer objectiu del recorregut d'aquell matí, que fou a les tres ciutats poderosament fortificades i situades a l'entorn oriental de La Valletta: Birgu (ara Vittoriosa), Cospicua i Senglea. Fou en aquestes ciutats on s'assentaren, a partir de l'any 1530, els cavallers de l'Orde religiós i militar de Sant Joan, per disseny de l'emperador Carles V. A Birgu hi aixecaren un hospital, la qual cosa acomplí els objectius benèfics de la institució.

Seria injust silenciar que les tres ciutats esmentades foren les més durament castigades pels bombardejos a Malta durant la Segona Guerra Mundial. Tot i que Senglea ho fou especialment, encara es mostra impecable i poderosament emmurallada com durant el temps en què Claude de la Sengle fou gran mestre de l'orde, motiu pel qual rebé el nom de *Ciutat Senglea*. Durant l'històric Gran Setge, tant els habitants de Birgu com els de Senglea mostraren tan gloriosa valentia que ambdues foren respectivament mereixedores dels títols honorífics de Ciutat Victòria i Ciutat Invicta.

Un indispensable resum del recorregut d'aquestes tres històriques ciutats ens obliga a destacar-ne els angostos carrers, algun dels quals, suggestiu recordatori del nostre vocabulari, amb el denominat carrer Tramuntana. Molts són els mots que es conserven a Malta, entorn dels encara ben mantinguts albergs, denominats també *llengües*, corresponents a cadascun dels diferents països que componien l'orde esmentat.

En aquestes tres ciutats, i òbviament també en el seu centre, La Valletta, s'hi escrigueren les tres pàgines més importants de la història de Malta.

La dues primeres tenen una vessant estrictament bèl·lica i es retrotreuen a la famosa data del Gran Setge, quan el dia 18 de maig de 1565 els turcs otomans, amb Dragut al capdavant, hi enviaren una formació de quaranta-vuit mil homes amb l'objectiu d'ocupar l'arxipèlag. La força d'oposició maltesa la constituïen sols vuit mil homes, entre els quals hi havia 540 cavallers de l'Orde de Sant Joan, així com soldats maltesos, italians, catalans i castellans. El cas fou que, poc abans de consumir-se la invasió otomana, arribà de Sicília un segon reforç cristià de vuit mil homes que permeté, malgrat la clara superioritat numèrica turca, vèncer de forma definitiva la invasió musulmana. Dragut morí a la batalla.

La segona es produí amb l'arribada i la conquesta de Malta, l'any 1798, per l'emperador Napoleó, que, a més de saquejar moltes esglésies del país i especialment la catedral, dugué a terme l'ocupació francesa, a la qual posà fi la subsegüent possessió anglesa de l'any 1814, que perdurà fins al 1964, quan Malta assolí la independència i deixà l'anglès com a segona i cooficial llengua, al costat de la maltesa.

I la tercera és una clara referència a l'aportació cultural i lingüística a Malta dels Cavallers de l'Orde de Sant Joan, que es mantingué quasi tres segles, des de la seva arribada a les illes per obra de l'emperador Carles V, el 1530, fins a la invasió napoleònica del 1798. Cal remarcar que, en efecte, a banda de la seva específica contribució, com hem dit abans, a la consolidació del cristianisme, produí una valuosíssima presa de consciència i una rigorosa defensa de totes les herències lingüístiques rebudes.

D'aquesta manera, els cavallers de l'orde, amb absolut respecte a la multinacionalitat lingüística dels seus membres, determinaren distribuir-los en vuit llengües segons la seva procedència (Alvèrnia, Provença, França, Aragó-Catalunya, Castella-Portugal, Anglaterra, Alemanya i Itàlia), i cadascuna fou emplaçada en un alberg o quarter propi, on residirien. No cal dir que a l'alberg o casa d'Aragó es mantingué sempre viu l'idioma català, a banda que entre els càrrecs de grans mestres de l'orde n'hi hagueren quatre d'exercits per preclares personalitats catalanes com ara Rafael i Nicolau Cotoner, Ramon de Perejilós i Ramon Despuig.

Cal no oblidar tampoc la prèvia ocupació catalana de Malta del 1283 fins al 1412 originada per la conquesta de Pere II el Gran, rei de la Corona d'Aragó i comte de Barcelona. Sumant aquest període amb l'abans esmentat dels

cavallers de l'orde, són quasi cinc segles de presència de la llengua catalana a Malta.

I cal constatar que, tot i la cooficialitat de les llengües anglesa i maltesa, acreditats estudis demostren la valuosa aportació lingüística d'arrels catalanes a la llengua maltesa.

I, per concloure, el que mai pot mancar en el nostre viatge de companyonia europea és l'entranyable àpat de comiat que ens arribà a l'hora de sopar del diumenge, al restaurant de l'hotel, a la ciutat turística de Sliema, on sojornarem tots els dies. Amb converses amigables i disteses, la taula tingué, com sempre, el benèfic poder de convertir-nos a tots en militants del partit de l'amistat guanyada a pols, a través de les relacions personals enfortides pels anys de coneixença mútua i d'anècdotes compartides.

Em plau agrair als companys i les companyes que ens demanessin, a la Rosa Bruguera i a mi mateix, posar la nota artística a la vetllada. Ella, amb un personal i emocionant recital de poesies, i jo, interpretant al piano unes quantes melodies per al record. I l'acte acabà amb l'oportunitat d'agraciar a tothom l'impecable i pedagògic treball realitzat pel nostre guia Xavier Serret, així com a la comissió organitzadora del profitós viatge, i amb la sempre vivificant i quasi sacralitzada degustació del cava del company Pere Parera. No hi podien mancar, naturalment, les tendres i encoratjadores paraules de la presidenta de l'Associació d'Antics Diputats, Núria de Gispert. I acabo el meu relat sense menystenir el cordial comiat i el desig de retrobament amb tothom fins l'any vinent, si la providència ho vol.

JAUME FARGUELL I SITGES

Malta: monuments megalítics

VAIG VISITAR PER PRIMERA VEGADA MALTA l'any 1993, és a dir, ara fa trenta anys, per conèixer els temples megalítics, atès que són unes construccions realment espectaculars. Tot i ser un conjunt d'illes relativament petites, a Malta hi ha set temples, tots molt bonics. La major part dels temples estan construïts amb pedra calcària corallina, tenen al voltant de quatre mil anys i són més antics que les grans piràmides d'Egipte i el monument d'Stonehenge. Ara, amb la visita a Malta de l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya, he pogut comparar les diferències que hi ha hagut en aquests gairebé trenta anys que han passat respecte a la conservació i posada en valor dels temples.

Abans, els temples no estaven protegits, eren d'accés lliure i la gent fins i tot s'enfilava a les parets. Ara, en canvi, hem pogut veure que estan molt protegits i són l'orgull dels maltesos. Alguns, a més, han estat declarats patrimoni de la humanitat per la UNESCO.

Nosaltres en varem visitar dos, el de Ggantija, ubicat a l'illa de Gozo, i el de Mnajdra, a l'illa de Malta. Ggantija és un conjunt format per dos temples de planta lobulada rodejats per una muralla bastant imponent. Els dos temples no estan connectats i les mides de les pedres utilitzades són variables, però n'hi ha que són de dimensions molt grans. El de Mnajdra és molt gran i conté diversos llocs de culte. Tota la seva estructura és de pedres de grans dimensions i està situat a prop d'un penya-segat, en un lloc prominent.

Malta, sol y arte

ROSA MARTÍ I CONILL

Especialmente cautivada por conocer de cerca los templos megalíticos de Tarxien, Ggantija, Hagar, Quim y Mnajdra que se encuentran en la isla de Malta, he organizado mis vacaciones con el objetivo de visitarlos. Conocía ya de su existencia por artículos y libros leídos con antelación. Al visitarlos, la realidad ha superado lo imaginado. Situados en lugares donde el arte se encuentra con el sol, he descubierto que son una maravilla, sus piedras no se han movido en más de 4.000 años.

Algunos son contemporáneos de las pirámides de Egipto y siguen quietos, esperando nuestras visitas para ser contemplados; no sufren, nos ven sufrir, han visto pasar desde Ulises a piratas, desde Solimán el Magnífico a Napoleón, desde San Pablo a los caballeros hospitalarios (de la orden de Malta). Vivieron tiempos mejores que los ac-

tuales, sobre todo cuando eran destinados al culto, según parece al culto de la diosa de la fertilidad. Después fueron parcialmente destruidos sus techos y enterrados. Se dice que lo hicieron los cristianos al principio de la era para evitar los cultos paganos.

En las excavaciones efectuadas hace unos años, se ha visto que la figura de la mujer como símbolo de la fertilidad era muy abundante, incluso los templos vistos desde el aire tienen forma de mujer yacente. Se entra en ellos por el punto coincidente con la vagina, suponiendo a una mujer tendida en el suelo.

Son muchas las estatuillas encontradas que representan a mujeres con grandes pechos y obesas. Algunos atribuyen a esta simbología la posibilidad no probada de que hubiera existido una cultura matriarcal.

Los templos son bellísimos y únicos, pero he podido constatar que no reciben ninguna protección por parte de las autoridades. Cerca de uno de ellos se ha abierto una cantera con el consiguiente peligro de derrumbe que ello comporta.

La Vanguardia,
martes 21 de septiembre de 1993

Otros templos, como por ejemplo el de Mnajdra, no tienen ni vigilante ni valla; es de libre acceso, la gente se sube por las paredes y algunos hasta lo utilizan para acampar. No se puede tolerar que 4.000 años de historia nos miren y no hagamos nada para protegerlos.

Me gustaría desde esta tribuna decirles a las autoridades maltesas, o a quienes tengan acceso a ellas, dos cosas: que es necesario e imprescindible proteger este patrimonio tan interesante, cosa que seguramente puede hacerse con poco dinero, y, sobre todo, que valoren las joyas arquitectónicas que son estos templos.

No me gustaría acabar sin decir que es imprescindible también mejorar las condiciones del museo arqueológico de La Valetta, que guarda algunas estatuillas de las Venus muy bonitas, así como los originales de algunos relieves del templo de Tarxien.

Espero que mis inquietudes lleguen a oídos malteses y tengan sus efectos para el bien de los templos y orgullo de las generaciones que nos seguirán. No dudo que será así. ●

ROSA MARTÍ I CONILL, diputada socialista en el Parlament de Catalunya

Les excavacions han recuperat moltes figures de persones, en especial de dones, i sembla que els temples podien haver estat dedicats al culte a la fertilitat.

Malta, tot i ser una illa, ja va ser habitada en èpoques remotes, segurament perquè gaudeix d'una situació privilegiada al mig del Mediterrani, és lloc de pas i té un clima que permet la bona vida.

En aquest viatge varem gaudir d'aquestes visites i de moltes altres que fan de Malta un lloc molt interessant, que capta l'interès del visitant.

ROSA MARTÍ I CONILL

Acte de lliurament del XIV Premi Conviure

Prop de tres-cents alumnes fan de diputats i aproven tres «lleis» sobre la igualtat de gènere, l'estalvi d'aigua i el foment de l'esport

L'Institut Montsacopa, d'Olot, l'Institut Escola Mare de Déu del Portal, de Batea, i l'Escolà Bufalà, de Badalona, guanyen el Premi Conviure, que atorga l'Associació d'Antics Diputats

Prop de tres-cents alumnes d'educació primària, de secundària i de formació professional i batxillerat de dotze centres educatius de Catalunya han participat avui en tres plens simulats al saló de sessions. Els estudiants han participat en el projecte educatiu «Fem una llei», en què han seguit tot el procés de tramitació de tres lleis, una per cada etapa educativa, sobre la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones i les nenes (batxillerat i formació professional), la prevenció de la sequera i el foment de l'estalvi d'aigua (educació secundària) i el foment de l'activitat física i esportiva per al millorament de la salut dels infants i joves i sobre la no discriminació (educació primària).

La presidenta, Anna Erra, que ha presidit les tres sessions plenàries simulades, ha felicitat els estudiants per la feina feta aquests mesos, en què,

ha destacat, han vist «de primera mà» el funcionament del Parlament i han pogut percebre que aprovar una llei «no és una feina fàcil», sinó una feina que «necessita diàleg, debat i negociacions per arribar a consensos», un diàleg, ha explicat, en què «rau la democràcia, perquè la democràcia és sinònim de complexitat, de termes mitjans; en definitiva, de diversitat». La presidenta ha afegit que «potser en un futur no gaire llunyà» algun d'aquests estudiants serà elegit diputat, i a l'últim els ha demanat que recordin que «el que realment és important és que s'ha de poder parlar de tot» i fer-ho «sempre amb respecte».

Els plens simulats han començat a les deu del matí amb els estudiants de cinc centres de batxillerat i formació professional: l'Institut Verdaguer, de Barcelona; l'Institut Montsacopa, d'Olot; l'Institut Francesc Vidal i Barraquer, de Tarragona; la Institució Igualada, de Jorba, i el centre Ilerna, de Lleida.

El segon ple, a les onze, s'ha fet amb els alumnes d'educació secundària de l'Institut Escola Mare de Déu del Portal, de Batea; el Col·legi Sant Josep - Teresianes, de Barcelona, i l'Institut La Mitjana, de Lleida.

La darrera sessió, a les dotze, ha estat la dels estudiants d'educació primària, amb alumnes de l'Institut Escola El Temple, de Tortosa; l'Escola Valeri Serra, de Bellpuig; l'Escola Bufalà, de Badalona, i La Salle de Santa Coloma de Farners.

Prèviament a aquests plens, els alumnes han treballat a classe durant sis setmanes els textos, simulant la tasca de les comissions legislatives i proposant esmenes que han votat telemàticament.

Premi Conviure

A continuació, s'ha fet a l'auditori l'acte de lliurament del Premi Conviure, que atorguen l'Associació d'Antics Diputats i el Parlament, a un centre de cada etapa educativa d'entre els finalistes que avui han participat en les simulacions plenàries. El premi està dotat amb tres mil euros per a cada categoria. En aquesta catorzena edició han estat premiats l'Institut Montsacopa, en la categoria de batxillerat i formació professional; l'Institut Escola Mare de Déu del Portal, en la d'educació secundària, i l'Escola Bufalà, en la d'educació primària.

La presidenta de l'Associació d'Antics Diputats, Núria de Gispert, ha felicitat els premiats i ha explicat que l'associació va concebre el premi com un «projecte de futur» perquè els «nens i joves sàpiguen què és el Parlament i què són la democràcia i la llibertat» i els seus valors, que impliquen «negociar molt» i pactar per arribar al consens.

Erra ha acompanyat De Gispert en l'acte de lliurament del premi, a què també han assistit la vicepresidenta segona, Assumpta Escarp, i diverses diputades de la Comissió d'Educació.

El jurat del premi ha pres la decisió després de seguir les simulacions a l'hemicicle i avaluar la feina feta per cada centre participant durant el curs passat. Les escoles finalistes, que avui han participat en la simulació plenària, han estat escollides d'entre els centres que aquest últim any han participat en algun dels tallers educatius organitzats pel Parlament.

Notícies de l'Associació

Properes activitats

Visita al Museu Egipci de Barcelona (24 de gener).
Visita al Museu Casteller de Catalunya i calçotada a Valls (1 de març).
Assemblea General de l'Associació (4 de març).
Viatge a Irlanda (del 29 al 3 de maig).
Visita al Monestir de Santa Maria de Lluçà (pendent de data).
Visita a la SEAT (pendent de data).

Defuncions

6.4.2023: Excm. Sr. Josep Piqué i Camps, diputat de la VII i VIII legislatures pel GP PPC.
6.4.2023: I. Sr. Juan José Ferreiro i Suárez, diputat de la I legislatura pel GP PSC.
22.5.2023: I. Sr. Antoni Flores i Ardiaca, diputat en actiu durant la XIII/XIV legislatura pel GP ERC.
27.5.2023: I. Sr. Màrius Díaz i Bielsa, diputat de la II legislatura pel GP PSUC.
27.6.2023: I. Sr. Maties Vives i Marc, diputat de la I i II legislatures pel GP PSUC.

ASSOCIACIÓ D'ANTICS DIPUTATS
AL PARLAMENT DE
CATALUNYA

25^e
ANIVERSARI

PARLAMENT DE CATALUNYA

www.parlament.cat